

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta (HE 46/2024 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Emmi Simonen, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Sara Vääntinen, liikenne- ja viestintäministeriö
- budjettineuvos Panu Kukkonen, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Irene Keskihannu, Liikenne- ja viestintävirasto
- erityisasiantuntija Jussi Pääkkönen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- liikenteen erityisasiantuntija Hanna Kalenoja, Autoalan Keskusliitto ry edustaen myös Autotuojat ja -teollisuus ry:tä
- toiminnanjohtaja Antti Grönlund, Etanoliautoilijat ry
- logistiikkajohtaja Pekka Aaltonen, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- tekninen asiantuntija Ville Jaakola, Suomen Taksiliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Suomen ympäristökeskus
- StepOne Tech Oy
- Autoliitto ry
- Logistiikkayritysten Liitto ry
- Palvelualojen työnantajat PALTA ry
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Suomen Kaasuyhdistys ry
- Sähköinen liikenne ry
- Älykkään liikenteen verkosto - ITS Finland ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2024 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan määräaikaisesta tukemisesta annettua lakia.

Esityksen mukaan kaasukäyttöisen paketti- ja kuorma-auton hankintatukia koskevissa säännöksissä huomioitaisiin EU:n uudistettu vähämerkityksistä tukea koskeva niin kutsuttu de minimis -asetus. Kaasukäyttöisen paketti- ja kuorma-auton hankintatuen myöntämisen edellytyksiä koskevia säännöksiä muutettaisiin poistamalla rajoitukset hankintatuen myönnölle maanteiden tavarakuljetuksiin tarkoitettujen ajoneuvon hankintaan. Kaasukäyttöisen paketti- ja kuorma-auton tuen yrityskohtaista kokonaismäärää nostettaisiin 300 000 euroon kolmen vuoden aikana.

Lisäksi henkilöautojen muuntotukia koskeva sääntely palautettaisiin. Samalla lain nimikettä muutettaisiin.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.7.2024.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Valiokunta pitää hyvänä lakiehdotuksen yleistä tavoitetta edistää vaihtoehtoisten käyttövoimien liikennekäyttöä ja siten edesauttaa liikenteen päästövähennysten saavuttamista. Valiokunta pitää kyseistä lainsäädäntöä yleisesti kannatettavana ja saadun selvityksen mukaan toimivana. Esityksen tavoitteena on myös muuttaa ajoneuvojen hankintatukilakia vastaamaan uudistettua EU:n valtiontukilainsäädäntöä eli de minimis -asetusta.

(2) Esityksessä ehdotetaan, että kaasukäyttöisen paketti- ja kuorma-auton hankintatuki myönnettäisiin jatkossa uudistetun de minimis -asetuksen nojalla ja siten niitä koskevissa säännöksissä huomioitaisiin uudistettu de minimis -asetus. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että eduskunnan lausuman mukaisesti lakiin palautettaisiin kaasu- ja etanolikonversioiden muuntotukia koskevat pykälät huomioiden muu ehdotettua sääntelyä koskeva voimassa oleva lainsäädäntö. Saadun selvityksen mukaan esityksellä ei ole vaikutuksia valtion talouteen.

(3) Valiokunta pitää hyvänä, että esityksen tarkoituksena on EU-lainsäädännön muutoksen huomioimisen lisäksi eduskunnan lausuman huomioon ottaminen ja käytettävissä olevien määrärahojen mahdollisimman tehokas käyttö. Esityksen tarkoituksena ei näin ollen ole laajentaa tukea entisestään eikä arvioida tukea uudestaan. Saadun selvityksen mukaan ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamiseen myönnettävää tukea on haettava viimeistään 15 päivänä joulukuuta 2024, jotta tuki voidaan myöntää määrärahan käytössä oloajan puitteissa.

(4) Valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2024 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 46/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 4.6.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jouni Ovaska kesk
varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Marko Asell sd
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Aleksi Jänntti kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Mats Löfström r
jäsen Anna-Kristiina Mikkonen sd
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Pinja Perholehto sd
jäsen Anne Rintamäki ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2024 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Liikenteen siirtyessä fossiilisista polttoaineista kestäviin, on tärkeää pyrkiä säilyttämään teknologianeutraali lähestymistapa. Uuden teknologian yleistymistä auttavat erilaiset tuet muutoksen alkuvaiheessa, kuten esimerkiksi sähköautojen yleistymisen on osoittanut. Raskaan kaluston osalta sähkö-, kaasu- ja vetykäyttöisyys ovat teknologian vielä kehittyessä kokeiluja yrityksille kohti kestävämpiä käyttövoimia. Yhteiskunnan on järkevää tukea puhtaamman energian käyttöönottoa.

Olemassa olevan henkilöautokannan kannalta on tärkeää tarjota kansalaisille mahdollisuuksia kestävämpiin ratkaisuihin matalalla kynnyksellä. Uusi tulkinta etanolikonversioista astui vasta viime kesänä voimaan, joka mahdollistaa konversiot entistä laajemmalle osalle autokantaa. Aiempi tulkinta rajasi etanolimuunnoksen käytännössä vain vanhempiin autoihin, joka heikensi muunnon tekemisen kannattavuutta.

Hallituksen toiminta vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivien ajoneuvojen hankintatuessa sekä henkilöautojen muuntotuessa on ollut poukkoilevaa. Viime syksynä hallitus poisti lainsäädännöstä mahdollisuudet kaasu- ja etanolikonversioiden muuntotukiin. Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä tämä mahdollisuus palautetaan eduskunnan antaman velvoittavan lausuman johdosta, tosin vain puolen vuoden määräajalla.

Poukkoilevalla politiikallaan hallitus vesittää ja jopa vaarantaa vaihtoehtoisten kotimaisten polttoaineiden kehittämisen ja markkinoille pääsemisen edellytyksiä. Hallitus näyttäisikin nojautuvan yhä vahvemmin liikenteen polttoainepolitiikassaan huoltovarmuuden kannalta kyseenalaiseen ulkomaiseen fossiiliseen öljyyn. Kaikilla ei ole varaa hankkia uutta sähköautoa ja nykyisiä polttomoottoriautoja on mahdollista muuntaa kaasu- tai etanoliautoiksi, jotka toimivat kotimaisilla vähäpäästöisemmillä polttoaineilla.

Hakemusten määräajoista

Hallitus esittää paketti- ja kuorma-autojen vaihtoehtoisen käyttövoiman hankintatuen viimeiseksi hakupäiväksi 31.12.2024 sekä ajoneuvojen muuntotukien hakemisessa 15.12.2024, jonka jälkeen niitä ei voisi hakea enää lainkaan. Käytännössä hallituksen esitykseen kirjatut hakuajat tarkoittaisivat, että laki olisi voimassa kuluvan vuoden loppuun saakka eli ainoastaan noin puoli vuotta.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan haku aika on aivan liian lyhyt. Hakuajan pidentämisestä puoltavat ajoneuvokannan uudistumisen tärkeys, raskaan liikenteen käyttövoimamurroksen liikkeelle saaminen, yritysten investointivarmuus ja että tukiin jo aiemmin myönnetty kolmi-vuotiset siirtomäärärahat saataisiin käytettyä täysimääräisesti.

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2024 vp
Vastalause

Muunto- ja hankintatukien rahoituksesta

Hallituksen esityksen perusteella vuodesta 2018 lähtien eduskunta on tehnyt päätökset yhteensä 38 miljoonan euron rahoituksesta muuntotuista, sisältäen myös täyssähköautojen hankintatuet. Täyssähköautojen hankintatukiin tai muuntotukiin ei ole osoitettu lisärahoitusta vuosille 2023—2024.

Aiemmin budjetoidusta määrärahasta on Liikenne- ja viestintäviraston arvion mukaan yhä käytettävää noin 2,4 miljoonaa euroa. Kyseessä on vuonna 2022 myönnetty kolmivuotinen siirtomääräraha täyssähköautojen hankintatukiin sisältäen myös kaasu- ja etanolikonversioiden tuet, joten muuntotukia voitaisiin tukea yhä vuoden 2022 talousarviopäätösten puitteissa.

Emme hyväksy hallituksen ilmiselvää tavoitetta, että vuoden 2022 valtion talousarviossa myönnettyä kolmivuotista siirtomäärärahaa muunto- ja hankintatukiin käytettäisiin mahdollisimman vähän, jonka puolesta puhuu liian lyhyt määräaika hakea tukea. Katsomme, että määräraha olisi käytettävä kokonaan eduskunnan aikoinaan sille päättämiin tarkoituksiin.

Etanoliautoksi konvertoinnin muuntotuesta

Hallituksen esityksessä etanoliautoksi konvertoinnin muuntotuen taso on pidetty edellisen lain 200 eurossa. Valiokuntakuulemisten perusteella sääntely kuitenkin on muuttunut olennaisesti niistä ajoista kalliimmaksi. Uusi määräys edellyttää muun muassa juuri kyseiseen ajoneuvoon annettavaa yhteensopivuustodistusta, jonka antaa muutossarjan valmistaja. Autoissa yleistynyt suoraruiskutusteknologia on myös tehnyt muuntamisesta teknisesti vaativampaa ja kalliimpaa. Todelliset kustannukset muunnosta ovat tällä hetkellä 800—1 000 euroa.

Edellä olevin perustein esitämme etanoliautoksi konvertoinnin muuntotuen korottamista 350 euroon.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1 §:n 2 momentti ja 7 § muutettuna (Vastalauseen muutosehdotus), ja

että hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen muutosehdotus

1 §

Soveltamisala

Valiokunnan mietintö LiVM 7/2024 vp
Vastalause

Tätä lakia sovelletaan:

- 1) sähkö-, kaasu- tai vetykäyttöisen pakettiauton hankintatukeen (*pakettiauton hankintatuki*), jota haetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2026;
- 2) sähkökäyttöisen kuorma-auton, sähkökäyttöisen perävaunun ja kaasu- tai vetykäyttöisen kuorma-auton hankintatukeen (*kuorma-auton hankintatuki*), jota haetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2026;
- 3) ajoneuvon muuntamiseksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamiseen myönnettävään tukeen (*muuntotuki*), jota haetaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2025.

7 §

Muuntotuen määrä

Muuntotukea voidaan myöntää 1 000 euroa henkilöauton muuntoon kaasukäyttöiseksi tai 350 euroa henkilöauton muuntoon etanolikäyttöiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tarvittaessa uudistaa talousarvion yhteydessä jo aiemmin myönnettyt siirtomäärärahat hankinta- ja muuntotuille tukien maksamista varten, jos varattua määrärahaa on vielä jäljellä kyseiselle tuelle, samalla huomioiden Liikenne- ja viestintäviraston aikatarpeet tuen maksamisen päättyessä.

Helsingissä 4.6.2024

Seppo Eskelinen sd
Marko Asell sd
Anna-Kristiina Mikkonen sd
Pinja Perholehto sd
Jouni Ovaska kesk
Pekka Aittakumpu kesk
Timo Furuholm vas
Atte Harjanne vihr